

Силабус курсу
Масаж загальний і самомасаж

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта «Фізична реабілітація»

Дні занять: понеділок IV пара, вівторок, п'ятниця - III пари, ауд. 605

Консультації: понеділок V пара, ауд 606а

Рік навчання: 2, Семестр:2

Кількість кредитів: 4. Мова викладання: українська

Керівник курсу
кандидат медичних наук, доцент Вакуленко Л.О.

Контактна інформація Vakulenko3@ukr.net +38 096 49 04 167

Опис дисципліни

«Масаж може зв'язати суглоби занадто розслаблені і розслабити суглоб дуже тугий» (Гіппократ)

Масажні прийоми, як окремі тони музики, ніколи не звучать тривалий час поодиноці, а переходять один в одний, зливаючись в акорд (Dollinger, 1899)

Масаж - метод оздоровлення, підвищення працездатності, лікування та профілактики захворювань, суть якого полягає в нанесенні тканинам організму дозованих механічних впливів руками масажиста, спеціальними апаратами чи пристосуваннями. Метою викладання навчальної дисципліни “Масаж загальний і самомасаж” є: забезпечити майбутнім спеціалістам із фізичної реабілітації суму знань, умінь та навички з питань виконання прийомів масажу, анатоמו-фізіологічного обґрунтування та техніки масажу окремих ділянок тіла, побудови і проведення процедури масажу.

Структура курсу

Години (лек./ пр.)	Тема	Результати навчання	Завданн я
-----------------------------------	-------------	----------------------------	----------------------

4 / 4	1.Анатомічні та фізіологічні основи масажу. Фізіологічні механізми впливу масажу.	<p><i>Відновити</i> знання з анатомії та фізіології покривних тканин, опорно-рухового апарату, внутрішніх органів, серцево-судинної та лімфатичної, нервової систем.</p> <p><i>Знати</i> впливу масажу на них.</p> <p><i>Вміти</i> показати та назвати на муляжах кістки скелета, кістки хребта, м'язи, внутрішні органи та ін.</p> <p><i>Вміти</i> пальпувати м'язи, визначати їх тонус</p> <p><i>Вміти</i> пояснити механізм впливу масажу.</p>	Презентація Питання тести, Заповнення зошита-практикума
2/4	2.Види масажу	<p><i>Відновити</i> знання з сегментарної іннервації м'язів та органів. Знати види масажу (за завданнями) лікувальний, спортивний, гігієнічний масаж. Види масажу (за методами): класичний та рефлекторний (сегментарно-рефлекторний, точковий, сполучно-тканинний, периостальний) Апаратний масаж, його види.</p> <p><i>Вміти</i> визначити, пояснити та обґрунтувати відмінні особливості окремих видів масажу.</p> <p><i>Вміти</i> визначати сегментарну іннервацію кінцівок внутрішніх органів.</p> <p><i>Вміти</i> назвати і показати на рисунках (муляжах) зони Захар'їна- Геда.</p>	Тести, питання, завдання, задачі Заповнення зошита-практикума
2/12: 2/2 0/4 0/2 0/2 0/2	3. Класифікація прийомів масажу Техніка виконання окремих прийомів масажу	<p><i>Знати</i> теоретичні основи : класифікацію, фізіологічний вплив, методичні особливості виконання, показання до застосування основних та допоміжних прийомів масажу.</p> <p><i>Вивчити:</i> Поглажування: визначення поняття. Основні та допоміжні прийоми прогладжування. Фізіологічна дія. Техніка виконання основних та допоміжних прийомів. Методичні особливості проведення поглажування. Показання до застосування.</p> <p><i>Вміти</i> виконувати основні та допоміжні прийоми поглажування.</p> <p><i>Знати</i> : Розтирання: визначення поняття Основні та допоміжні прийоми Фізіологічна дія. Техніка виконання основних та допоміжних прийомів. Методичні особливості проведення розтирання. Показання до застосування .</p> <p><i>Вміти</i> виконувати основні та допоміжні прийоми розтирання .</p> <p><i>Знати:</i> Розминання: визначення поняття Основні та допоміжні прийоми Фізіологічна дія. Техніка виконання основних та допоміжних прийомів. Методичні особливості проведення розминання. Показання до застосування .</p> <p><i>Вміти</i> виконувати основні та допоміжні прийоми розминання.</p> <p><i>Знати:</i> Вібрація: визначення поняття Основні та допоміжні прийоми Фізіологічна дія. Техніка виконання основних та допоміжних прийомів. Методичні особливості проведення вібрації. Показання</p>	Тести, питання, завдання, задачі Заповнення зошита-практикума

		до застосування . <i>Вміти</i> виконувати основні та допоміжні прийоми вібрації .	
4/12: 2/4	4. Анатомо-фізіологічні дані та техніка масажу окремих ділянок тіла	<p>Масаж ділянок спини грудей, живота Масаж ділянки спини <i>Відновити</i> знання щодо анатомо-фізіологічних особливостей ділянки спини. <i>Вивчити.</i> Показання до масажу. Масажні прийоми. Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу. Масаж прихребтових (паравертебральних) зон. Методичні рекомендації щодо проведення масажу. <i>Вміти</i> провести масаж ділянки спини.</p> <p>Масаж ділянки грудей <i>Відновити</i> знання щодо анатомо-фізіологічних особливостей ділянки грудей. <i>Знати.</i> Показання до масажу. Масажні прийоми. Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу. Особливості масажу у жінок. Методичні рекомендації щодо проведення масажу. Масаж молочної залози: показання до масажу, методика масажу. <i>Вміти</i> провести масаж ділянки грудей.</p> <p>Масаж ділянки живота. <i>Відновити</i> знання щодо анатомо-фізіологічних особливостей ділянки живота (передньої черевної стінки та внутрішніх органів). <i>Знати.</i> Показання до масажу. Масажні прийоми. Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу. Методичні рекомендації щодо проведення масажу. <i>Вміти</i> провести масаж ділянки живота.</p> <p>Масаж ділянок голови, шиї, комірцевої зони Масаж волосистої частини голови <i>Відновити</i> знання щодо анатомо-фізіологічних особливостей ділянки голови. <i>Знати .</i> Показання до масажу. Масаж з оголенням і без оголення шкіри голови. Масажні прийоми. Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу. Методичні рекомендації щодо проведення масажу. <i>Вміти</i> виконати масаж ділянки голови</p> <p>Масаж ділянки лиця <i>Відновити</i> знання щодо анатомо-фізіологічних особливостей ділянки лиця. <i>Знати .</i> Показання до масажу. Гігієнічні вимоги до масажу лиця. Масажні прийоми. План масажу окремих ділянок лиця. Масажні прийоми. Напрямок</p>	Тести, питання, завдання, задачі Заповнення зошитів та практикума
0/4			

2/4		<p>масажних рухів. Положення хворого під час масажу Методичні рекомендації щодо проведення масажу Масаж нервових закінчень трійчастого нерву. Масаж ділянки іннервації лицьового нерву. <i>Вміти</i> виконувати масаж ділянки лица. Масаж ділянки шиї. <i>Відновити знання щодо Анатомо- фізіологічних особливостей ділянки шиї.</i> <i>Знати</i> Показання до масажу. Масажні прийоми Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу. Методичні рекомендації щодо проведення масажу. <i>Вміти</i> виконувати масаж ділянки шиї.</p> <p>- Масаж плечового поясу і верхніх кінцівок, тазу і нижніх кінцівок. Загальний масаж. Масаж верхніх кінцівок. <i>Відновити знання щодо Анатомо- фізіологічних особливостей верхньої кінцівки (ділянка поясу верхньої кінцівки та верхня кінцівка).</i> <i>Знати:</i> Показання до масажу. Масажні прийоми Підготовчий, „відсмоктуючий” масаж Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу Диференційований масаж згинальної і розгинальної груп м’язів вільної верхньої кінцівки. Особливості масажу м’язів, що приводять і відводять плече Методичні рекомендації щодо проведення масажу. <i>Вміти</i> провести масаж верхніх кінцівок Масаж нижніх кінцівок. Анатомо-фізіологічних особливостей нижньої кінцівки (ділянка поясу нижньої кінцівки та нижня кінцівка). Знати. Показання до масажу. Масажні прийоми Підготовчий, „відсмоктуючий” масаж Напрямок масажних рухів. Положення хворого під час масажу Диференційований масаж згинальної і розгинальної груп м’язів вільної нижньої кінцівки. Масаж нервових сплетінь. Методичні рекомендації щодо проведення масажу. <i>Вміти</i> провести масаж нижніх кінцівок. <i>Знати</i> Загальний масаж. Застосування загального масажу. Техніку і методика загального масажу. <i>Вміти</i> провести загальний масаж.</p>	
2/2	5. Організація праці фахівця з масажу	<p><i>Знати.</i> Організація праці масажиста. Обладнання масажних кабінетів. Документація, норми навантаження, облік та звітність. Гігієнічні основи масажу. Вимоги до масажиста. Нормування праці масажиста. Призначення процедури масажу Підготовка до масажу. Знайомство з пацієнтом, призначенням лікаря. Обстеження ділянки масажу <i>Вміти</i> провести необхідні обстеження пацієнта.</p>	Тести, питання, завдання, задачі, завдання, заповнення зошитів, практикума

2/4	6. Проведення процедури масажу	<p><i>Знати.</i> Показання до призначення масажу. Побудова процедури масажу. Основні частини процедури масажу та курсу лікування, вимоги до них. Курс лікування, тривалість процедури масажу. Індивідуалізація масажного впливу. Побудова і проведення процедури масажу з заспокійливою та тонізуючою методикою. Вміти побудувати і провести процедуру масажу з заспокійливою і збудливою методикою.</p>	Тести, питання, завдання, задачі Заповнення зошита-практикума
4/4: 2/2 2/2	7. Масаж дітей. Спортивний масаж. Самомасаж	<p><i>Знати.</i> Масаж здорової дитини до року. Масаж здорових дітей різного віку. <i>Вміти</i> провести процедуру масажу дитині. (на муляжах). <i>Знати.</i> Гігієнічний, тренувальний, попередній, відновлювальний масаж, самомасаж та масаж при спортивних ушкодженнях. Тонізуючий та послаблюючий масаж в спорті. Використання масажу для прискорення відновлення в спорті, профілактики травматизму. Техніка, методика, особливості масажу спортсменів різних спеціалізацій. Протипоказання до призначення масажу. Гігієнічний масаж і самомасаж. <i>Вміти</i> провести процедуру відновлювального масажу спортсменам.</p>	Тести, питання, завдання, задачі Заповнення зошита-практикума
20/46	Разом		

Формування програмних компетентностей (ОК 5.2)

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК-02	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК-03	Навички міжособистісної взаємодії
ЗК-04	Здатність працювати в команді.
ЗК-05	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК-11	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
СК-01	Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної реабілітації, принципи їх використання і зв'язок здоров'я зі станом здоров'я
СК-03	Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
СК-04	Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної реабілітації.
СК-09	Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної реабілітації функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.
ПРН-16	Уміння дотримуватись визначеного алгоритму дій під час проведення фізичної реабілітації з урахуванням віку, патології, діагнозу, періоду та перебігу захворювання.
ПРН-17	Комплексні знання та уміння з фізичної реабілітації для подальшого навчання за відповідним професійним спрямуванням
ПРН-19	Знання форм, видів та класифікації масажу
ПРН-20	Знання критеріїв ефективності масажу
ПРН-21	Володіння технікою виконання основних та допоміжних прийомів масажу з урахуванням ділянки тіла та індивідуальних особливостей пацієнта/клієнта.
ПРН-22	Уміння виконувати самомасаж та надавати рекомендації щодо його проведення іншою особою
ПРН-23	Володіння технікою виконання спортивного масажу(з урахуванням етапу спортивного тренування, характеру навантажень, функціонального стану спортсмена) та масажу дітей .

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Постанови Уряду України

1. Закон «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341

«Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>

4. Наказ МОН України від 06.11.2015 № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>

6. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г.Кременя.– К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014.– 100 с.

7. Области образования и профессиональной подготовки 2013 (МСКО –О 2013). Сопроводительное руководство к Международной стандартной классификации образования / Институт Статистики ЮНЕСКО. – Монреаль, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/iscfed-f-2013-fields-of-education-training-2014-rus.pdf>

8. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій ДК 003:2010» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm>.

Базова

1. Вакуленко Л.О. Атлас масажиста / Л.О.Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко. – Тернопіль, Урмедкнига, 2005. – 304 с.

2. Вакуленко Л.О. Масаж загальний. Самомасаж/ Л.О.Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко. – Тернопіль, Урмедкнига, 2018. – 304 с.

3. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж / Л.О.Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко. – Тернопіль, Урмедкнига, 2005. –430 с. .

4. Вакуленко Л.О. Реабілітаційний масаж / Л.О.Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко та ін. – Тернопіль, Урмедкнига, 2018. –430 с.

5. Вакуленко Д.В. Інформаційні технології у лікувально-реабілітаційному масажі : навчальний посібник / Д.В. Вакуленко, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль : ТНПУ, 2019, 68 с.

6. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж у педіатрії : навчальний посібник, [електронний варіант] / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. –233 с.

7. Вакуленко Л.О. Основи масажу: спеціальність ортопедагогіка [навчальний посібник] / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.Р. Барладин , С.З. Храбра, В.С. Грушко. – ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. –173 с.

8. Вербов А.Ф. Основы лечебного массажа / А.Ф. Вербов. – М.: Медицина, 1966. – с.

9. Глезер О., Далихо А.В. Сегментарный массаж: Пер. с нем. О. Глезер, А.В. Далихо – М.: Медицина, 1965. – 124 с.

10. Гаваа Лувсан. Очерки методов восточной рефлексотерапии / Лувсан. Гаваа. – К.: Здоров'я, 1986. – 232 с.

11. Дубровский В.И. Энциклопедия массажа / В.И.. Дубровский – 4-е изд., стереотип. – М.: Флинта: RETORIKA-A, 2001. – 672 с.

12. Исаев Ю.А. Сегментарно-рефлекторный и точечный массаж в клинической практике / Ю.А. Исаев. – Киев: Здоров'я, 1993. – 320 с.
13. Куничев Л.А. Лечебный массаж / Л.А. Куничев – К.: Вища школа, 1985. – 325 с.
14. Робочий зошит для підготовки до занять з навчальної дисципліни «Лікувальний масаж» / розроб : Л.О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О. Р. Барладин. - Тернопіль, ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019, 62 с.

Допоміжна

1. Белая Н.А. Руководство по лечебному массажу / Н.А. Белая. – М.: Медицина, 1974. – 315 с.
2. Губерт К.Д. Гимнастика и массаж в раннем возрасте / К.Д. Губерт, М.Г Рысс.- М.: Просвещение, 1981. – 126 с.
3. Дубровский В.И. Основы сегментарно-рефлекторного массажа / В.И. Дубровский.- М.: Физкультура и спорт, 1982. – 48 с.
4. Дубровский В.И. Точечный массаж В.И. Дубровский. – М.: Знание, 1986. – 96 с.
5. Ибрагимов В.С. Точечный массаж. – М.: Медицина, 1983. – 143 с. 169 с.
6. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина /В.В. Клапчук, Г.В. Дзяк, І.В. Муравов та ін./ За ред. В.В. Клапчука, Г.В. Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.
7. Мухін В.М. Фізична реабілітація: Підручник / В.М. Мухін.- К.: Олімпійська література, 2000. – 423 с.
8. Сайонджі М. Лікувальний масаж Юмейго: Пер. з есперанто. М. Сайонджі. – Тернопіль, 1995. – 152 с.
- 9.Тюрин А.М. Массаж традиционный и нетрадиционный / А.М. Тюрин. – СПб: Питер Пресс, 1997. – 234 с.
10. Штеренгерц А.Е., Белая Н.А. Массаж для взрослых и детей / А.Е. Штеренгерц, Н.А. Белая. – К.: Здоров'я, 1996. – 383 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються відповідно до критеріїв якості знань. Перескладання модуля відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються не більше 5 балів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проекту) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1. (Теми 1-7.)Усне опитування,	20
Модуль 2 (теми 1-7) Виконання практичних завдань. Самостійна робота. Виконання завдань із самостійної роботи	40
Модуль 3. ІНДЗ + Виконання завдань самопідготовки	15
Відвідування занять	5
Модульний контроль	20